

خبرنامه

اندیشکده های راهبردی جهان

مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی

مدیریت طرح و برنامه

و

فناوری اطلاعات

شماره پانزدهم

۱۳۹۴/۱۲/۲۳

ایران پس از توافق هسته‌ای؛ فرصت‌ها و چالش‌ها

گزارش تارنمای موسسه رند از دو پنل کاری درباره سیاست جاری جمهوری اسلامی ایران

سوم مارس ۲۰۱۶

۱۶ اسفند ۱۳۹۴

موسسه رند در تارنمای اینترنتی خود در سوم مارس ۲۰۱۶ در گزارشی با عنوان ایران پس از توافق هسته‌ای؛ چالش‌ها و فرصت‌ها به مباحث مطرح شده در دو پنل کاری پرداخته است.

در پنل نخست که با حضور دلیله داسا کایه، علیرضا نادر و حمید بیگلری برگزار شد؛ کارشناسان با توجه به پیامدهای توافق هسته‌ای به بیان دیدگاه‌های خود پرداختند، اما پیش از پنل نخست کارل کاهل مشاور امنیت ملی رییس جمهور سابق ایالات متحده در رابطه با موضوع، سخنرانی نمود:

- کالین کاهل مشاور امنیت ملی رییس جمهور سابق ایالات متحده: توافق هسته‌ای با ایران قویترین توافقی است که در زمینه منع افزایش سلاح‌های هسته‌ای به دست آمده است اما نتوانسته است در بهبود رفتار ایران تاثیر چندانی داشته باشد. ایران به آزمایش موشک‌های بالستیک خود ادامه داده، در منطقه خلیج فارس تحریک‌آمیز رفتار کرده، ملوانان آمریکایی را بازداشت کرده، به حمایت از رییس جمهور سوریه ادامه داده است و اقدامات دیگری در ضدیت با منافع ایالات متحده انجام داده است. اما با این حال ایران با سرعت و جدیت به اجرای تعهدات خود در چارچوب برجام پرداخته، ملوانان آمریکایی و دیگر زندانیان آمریکایی را آزاد کرده و در انتخابات اخیرش نیز میانه‌روها به روی کار آمده‌اند. وی خاطر نشان ساخت که توافق اخیر برای دو طرف از این نظر سودمند بود که خط ارتباطی جدیدی میان ایران و ایالات متحده ایجاد کرد، که از طریق آن اجرای مفاد توافق به دست آمده تسهیل شده و توانست از تبدیل شدن مسئله بازداشت ملوانان به بحرانی درازمدت جلوگیری نماید.
  - آنچه در این ماه‌های پس از توافق مشاهده کردیم، این است که ایرانی‌ها درک کرده‌اند که منافع بیشتر از ادغام در نظام بین‌الملل می‌برند.
  - دلیل داسا کایه مدیر مرکز سیاست عمومی خاورمیانه و پژوهشگر ارشد در موسسه رند: توافق هسته‌ای موجب پیشرفت در رابطه با ایران در برخی از زمینه‌ها شده و به هر حال اقدامات نامطلوب ایران در برخی موارد هنوز ادامه دارد. ما نباید ایران را که کشوری با توان تغییر دادن بازی است، دست کم بگیریم و از سوی دیگر نیز نباید از پیشرفت‌های به دست آمده مغرور و سرخوش شویم چراکه چالش‌های بالقوه‌ای از سوی ایران ما را تهدید می‌کند. البته نباید فراموش کرد که تحولات به دست آمده، فرصتی مغتنم است.
  - علیرضا نادر تحلیلگر ارشد موسسه رند در امور سیاست بین‌الملل: دولت ایران به این نتیجه رسیده است که به وجود کانال‌های ارتباطی با ایالات متحده نیاز دارد. رهبران ایران با اینکه آمریکا را دشمن می‌دانند ولی معتقدند که صرف گفتگو ایرادی ندارد. پس از توافق هسته‌ای، ایران نه جسورتر شده و نه میانه‌روتر. منافع و سیاست‌های این کشور اساساً بر یکدیگر منطبق می‌باشند. آن چیزی که تغییر کرده است، این است که ایران اکنون از دیپلماسی به صورت کارآمدتری به عنوان ابزاری در سیاست خارجی خود بهره می‌جوید.
- در پنل دوم که در بعد از ظهر برگزار شد، شاهزاده ترکی بن فیصل، رییس مرکز پژوهش‌ها و مطالعات اسلامی ملک فیصل، چاک فریلیچ، استاد مدرسه کندی هاروارد و مشاور سابق امنیت ملی اسرائیل و کارن الیوت هاوز، از مدیران رند و نویسنده کتاب عربستان سعودی؛ مردم، گذشته، مذهب، نقاط کاستی و آینده آن، حضور داشتند.

- ترکی بن فیصل: توافق هسته‌ای راه ایران برای دستیابی به سلاح هسته‌ای را برای ۱۰ تا ۱۵ سال مسدود ساخت اما نتوانست تهدید بلندمدت از سوی ایران را از میان ببرد، همچنین نتوانست از گسترش نفوذ ایران در منطقه و فراتر از آن جلوگیری نماید.
- چاک فریلیچ: توافق هسته‌ای تضمینی بلندمدت نیست. پرسش این است که پس از ۱۰ تا ۱۵ سال آینده که ایرانیان از نظارت‌های بین‌المللی در خصوص برنامه هسته‌ای خود، خارج می‌شود، چه رخ می‌دهد؟ من شک ندارم که پس از آن، آنها با سرعت به جلو حرکت می‌کنند.
- کارن الیوت هاوس: من در دیدار اخیرم از عربستان، مشاهده کردم که تمرکز اصلی مردم بر روی توافق هسته‌ای نیست. برای آنها کارهای دیگر ایران مهم‌تر است. آنها نگران گسترش اقدامات نامطلوب ایران در سراسر منطقه هستند. خیلی‌ها در منطقه معتقدند که توافق هسته‌ای و برداشته شدن تحریم‌ها موجب برجسته‌تر شدن تهدید ایران می‌شود. زیرا آنها پول کافی دریافت کرده و در نتیجه جسورتر می‌شوند.

نظریه ۱: باتوجه به حضور فعال شاهزادگان سعودی در نشست‌های اندیشکده‌های راهبردی آمریکا، به نظر می‌رسد لابی سعودی علیه ایران فعال شده است.

نظریه ۲: همگرایی شاهزاده ترکی بن فیصل و چاک فریلیچ مشاور سابق امنیت ملی اسرائیل جالب توجه بوده و در راستای همگرایی منطقه‌ای اعراب و اسرائیل علیه ایران و محور مقاومت می‌باشد.